Dr. Kadosa Marcel: Szociálpolitika a háborús képviselőházban.

A magyar parlament fehér hollója: szociálpolitikai törvényjavaslat került e ciklusban szőnyegre: az ipari, bányászati és kereskedelmi munkaközvetítés hatósági ellátásáról szóló törvény javaslata. Nagy vita nem fűződött hozzá, nálunk nem igen tudnak még az emberek fölmelegedni olyan kérdések iránt, amely egyik parlamenti párt érdekeit se érinti különösképpen, hanem csak a parlamentben képviselt vagy nem képviselt tömegekét. A szónokok egyike Bródy Ernő, némi melancholiával üdvözölte a javaslatot már egymagán azon az alapon, hogy «oly ritkán találkozunk e Házban a szociálpolitikai alkotásokkal, hogy már magát azt a, tényt is, hogy szociálpolitikára« egyáltalában gondolunk, örömmel keli üdvözölni». Valóban nem elsőrendű bók a magyar képviselőház számára abban az órában;n namelyet Európa minden országában a szociálpolitikai alkotások korszakának lehetne nevezni. A másik szónok, (mindössze kettő volt!) Földes Béla még keserűbben fejtette ki; hogy

> «Ha tehát létesítjük ezt az intézményt, akkor természetesen még mindig nagyon messze vagyunk attól, hogy honoráltuk légyen azokat a követelményeket, amelyek a mai társadalomban a munkásosztállyal szemben fölmerülnek. Ebben a tekintetben fájdalommal kell megemlékezni arról, – az ember valóban nem is hiszi – hogy évtizedek múltak el fejünk fölött és nem létesítettünk munkásvédelmi törvényt, amely jóformán minden államban megvan. Ha van valami, az csak az a néhány paragrafus, amely a már meglehetősen elavult ipartörvényben foglaltatik. Van azután néhány intézkedés, amelyre a nemzetközi egyezmények, mintegy rászorítottak bennünket, úgy hogy kénytelenek voltunk azokat létesíteni. De ezeket nem tekintve, nagyon kevés olyan intézkedést találunk, amely kielégítené a modern szociálpolitika követelményeit. Ebben a tekintetben olyan föladat előtt állunk, amelynek megoldását tovább elutasítanunk nem

lehet és éppen a háború megint egy különös ok, egy speciális érv amellett, hogy a mulasztást pótoljuk.

Mi tudjuk a legjobban, mennyire igaz szavakat mondott itt a tudós tanár úr és milyen fokú szemrehányás van ezekben a szavakban a magyar törvényhozással szemben.

A szóban forgó törvényjavaslat maga: úgynevezett keret-törvény, amely néhány paragrafusában nem tartalmaz egyebet, mint annak az elvnek a lefektetését, hogy a munkaköz vetítés ezentúl hatósági feladat lesz és e kerettörvény alapján most már kormányrendelet feladata lesz azoknak a szabályoknak a megállapítása, amelyek szerint a vonatkozó szerv megalakíttatni és működni fog.

A javaslat szónokai e tekintetben néhány szemmel tartandó elvet ajánlottak a kormány figyelmébe. Így azt, hogy az érdekeltek a szabályzat megalkotása előtt meghallgattassanak, hogy a szervezetben az érdekeltségek kellő módon képviselve legyenek stb. Amit a miniszter ezekre a kívánságokra feleletül adott, az – őszintén szólva – nem látszik nékünk sem nagyon biztatónak, sem nagyon világosnak. Lehetetlenségnek tartjuk ugyanis, hogy a kormánynak akkor, amikor magát ily szervezet megalkotására törvényileg feljogosíttatja, ne (egyenek meg máris a biztos elvei és szempontjai a szervezet mhiemüsége és működése tekintetében. És a miniszter feleletéből valóban ki is lehet érezni, hogy a kormány igenis tisztában Van már a szándékai tekintetében. Annál rosszabb, hogy ezekről világosabb szavakkal nem tájékoztatta a közvéleményt, amelynek elvégre is óriási rétegét érdekli a munkaközvetítés .törvényes szabályozása.

«Mindazzal, ami itt ellenzéki oldalról elhangzott –· monda a miniszter – teljesen egyetértek. Hogy a végrehajtási rendelet csakis az érdekeltséggel való alapos megvitatás után készíttessék el és erre megfelelő idő álljon rendelkezésre, már legközelebb össze fogom hívni az érdekeltséget. Központi szervet kell létesíteni; erre a célra fog szolgálni a budapesti munkaközvetítő hivatal. Ide fognak az egyes szálak mind összefutni és ez fogja az egyes vidéki közvetítő hivatalok közötti esetleges ellentéteket, amenynyiben ez különben meg nem történnék, közvetlenül kiegyenlíteni. Ez fogja egyszersmind az egész statisztikai anyagot összeállítani, mert a munkaközvetítés csak úgy működhetik kielégítően, ha a statisztikai adatok is rendelkezésre

.állanak. E célból a munkáltatók és szakszervezetek egyesületeinek magánmunkaközvetítőinek számadatait be fogjuk kérni. Helyesen mondta Bródy t. képviselőtársam, hogy az 1908-ban készült ipartörvény tervezete tulajdonképen sokkal radikálisabb és fejlettebb igényeknek megfelelő formáját választotta a közvetítésnek, amennyiben kötelező és megszünteti a magánmunkaközvetítést. Mi azonban számoltunk a bizalmatlansággal, amely talán jogosan is mutatkozik mindaddig, amíg az életben ki nem mutatta a munkaközvetítő, hogy föladatának meg tud felelni.

Számolva tehát azzal, hogy jogos a félelem és idegenkedés úgy a munkáltatók, mint – fokozottabb mérvben – a szakszervezetek részéről, hogy a némely helyen jól működő rnunkaközvetítőket megszüntetjük anélkül, hogy megmutattuk volna, hogy helyettük megfelelőbbet állítunk, ezzel számolva jártunk el így, mert ezt az igazán nagyfontosságú ügyet nem akartuk esetleg nem sikerült kísérlettel kockáztatni.

Bródy és Földes arra utaltak, hogy a hatósági munkaközvetítő szervvel szemben különösen a munkások bizonyos aggállyal viseltetnek, ha nem látják legtöbb esetben a paritás elvét kellően kidomborítva. Magam részéről ezt ugyan elenyészőnek tartom, de hát például Angliában is, ahol a munkaköz vetítés a legfejlettebb stádiumban van, ott is a munkaadóknak és a munkásoknak a képviselete nem az egyes állami közvetítő hivataloknál van szervezve, hanem az ezeket mintegy fölülvizsgáló és vezető tisztek által a minisztériumban jut érvényre a paritás elve, ott képviseltetik magukat a munkaadók és munkások. Ott ezek gyakorolnak befolyást az irányításra és ellenőrzik a működést. Tehát Angliában magában az egyes munkaközvetítő hivataloknál sincs direkt befolyásuk sem a munkaadóknak, sem a munkásoknak, hanem direkt csakis az állami alkalmazott végzi a munkát. Németországban a munkaközvetítésnek legkülönbözőbb válfajai ismeretesek és ott kitűnően működnek a paritásos közvetítők. Én elvileg – talán mondani sem kell – a paritásos befolyásnak vagyok a híve, de a praktikus megoldásnál bizonyos nehézségekkel kell számolni. E tekintetben a nehézségek nálunk nagyobbak, mint azokban az országokban, ahol az ipar és kereskedelem fejlettebb

stádiumban van már csak azért is, mert nálunk a munkásság még nincsen úgy szervezve, mint más nyugati államokban. Ha az érdekeltség paritásos befolyását teljesen biztosítani nem sikerül, gondoskodnunk kell arról, hogy az érdekeltek ellenőrzést gyakorolva, panaszt emelhessenek és óhajaikat kifejezésre is juttathassák.

Bródy szerint szükséges, hogy sztrájk esetén a munkaközvetítő semlegessége biztosíttassék. Ezzel a kérdéssel foglalkozni kell. Ez alkalommal nem akarok erre kitérni, csak biztosítani akarom már most is a t. Házat, hogy a munkaközvetítőknek a neutralitását mindenkor szem előtt fogom tartani. A mostani munkaközvetítésnek sarkalatos hibája az, hogy a közvetítők nemcsak nem iparkodtak azon, hogy megkönnyítsék egymás dolgát, hanem mintegy ambíciót helyeztek abba, hogy egymás működését kontrakarírozzák, egymás előtt adataikat gondosan eltitkolják.

Ez olyan anomália, amely káros az egyénekre és káros egész közgazdaságunkra, mert emiatt a munkások bizonyos késéssel jutnak a munkához, a mi termelésünket természetesen csak csökkenti. A javaslat orvosolja ezt. Előfordult az is, hogy a szakszervezeti munkásság, amely a mi munkásosztályunknak csak egy hányada, bár elismerem, hogy a legképzettebb munkások a szakszervezetekben vannak tömörülve, gyakran nem is szerzett tudomást a vidéki munkakeresletről, éppen azért, mert munkaközvetítői intézményeink a fővárosban koncentrálva vannak. Ez is a munkásnak károsodását jelenti egyénileg is, de egyúttal országos veszteséget is jelent, mert hiszen minden nap, minden óra, amely - lyel a munkás elmarad a munkájától, az egész közgazdaságra pótolhatatlan kár.

A munkások kizsákmányolása tekintetében megjegyezhetem, hogy az állami munkaközvetítő ma is szem előtt tartja annak meggátlását és nem teljesíti a munkaközvetítést – különösen helyközileg – olyan munkáltatókkal szemben, akik lényegesen alacsonyabb munkabért helyeznek kilátásba, mint amilyeneket az illető szakmában fizetnek. Ezt az irányt kell jövőben is követnünk, mert természetesen, a munkaközvetítésnek nem lehet célja a munka kizsákmányolása.

A munkaközvetítő hivatalokat elsősorban az iparkamarák

székhelyein kellene létesíteni. Az országban 17 iparkamarai székhely van, ezeket kellene ilyen hivatalokkal ellátni. Ezek közül a budapesti, temesvári és a pozsonyi iparkamara székhelyén máris működik ilyen hivatal; Szeged speciális irányban szűkebb keretű munkaközvetítést létesített, amelyet szintén bevonunk a most létesítendő munkaközvetítőben. Szemmel látható, hogy a miniszter úr teljesen tisztában van a munkaközvetítési szervezet megalkotásánál számításba veendő összes problémákkal és alig hihető, hogy éppen így tisztában ne volna a tekintetben is, hogy e problémák melyik megoldását óhajtja választani. Mi tehát éppen azért, mert csupán kerettörvényről van szó, amelynek tartalmát a miniszter úr fogja megadni és amely tartalomhoz azután már, miután adva lesz, kevés érdemleges szava lehet már majd a nyilvánosságnak: úgy tartottuk volna helyesnek, illetőleg úgy tartjuk helyesnek, hogy ne az ankéttől várja a miniszter úr az előterjesztéseket, hanem ellenkezőleg: ő terjessze az ankét elé azt a szabályzatot, amely szerint az intézményt megalkotni akarja és *erre nézve hallgassa meg* azután az ankétet. Szóval, hogy az ankét valóságos megtanácskozó fórum legyen, ne csak afféle tessék-lássék valami, amilyenek nálunk sajna, az ankétek lenni szoktak. Megnyugtató megoldást csak így lehet találni, már pedig azt a miniszter úr is elismeri, hogy éppen a szóbanforgó intézmény az, amely alig működhetik másképen kifogástalanul, mint csak úgy, ha létrejötte körül minden tekintetben megnyugtató elvek érvényesültek

Hogy csak egy ilyen vitás kérdésre térjünk ki: nagyon is homályos választ adott a miniszter úr a közvetítő szervezet neutralitása tekintetében. Bródy Ernő állította fel ezt a követelményt és a miniszter úr csak annyit mondott rá, hogy ezt szem előtt fogja tartani. Látszólag megnyugtató kijelentés ez, de valójában a legtágabb keret, amit csak el lehet képzelni. Mert mit jelent az, hogy a munkaközvetítő neutrális? A munkások azt értik alatta, hogy ne folytasson közvetítést sztrájk esetén. A munkaadók azt értik alatta, hogy ne folytasson működést kizárás esetében. De jelentheti azt is a neutralitás, hogy a közvetítő szervezet nincsen tekintettel sem sztrájkra, sem kizárásra, hanem tekintet nélkül a gazdasági harcokra folytatja működését és az érdekelt felekre bízza, hogy harcaikat miképen tudják megvívni.

Ez a kérdés egyébként sokat megvitatott. Vannak komoly

hangok, amelyek valóban az utóbbit tekintik az ideális neutralitásnak és érveket tudnak felhozni amellett, hogy sem a munkások, sem a munkaadók nem sokat nyernek vele, ha a gazdasági harc idején a közvetítő működése szünetel. Szerintük nem ez dönti el a harcot, hanem az érdekeltségek ereje és szervezettsége. Ismerünk kizárólag munkaadóérdekeltség által létesített közvetítőt, amely sztrájk esetében beszünteti a közvetítést, mint pl. a wieni Arbeitsnachweisanstalt. A frankfurti városi közvetítő alapszabályaiba fölvett ilyen értelmű pontot a minisztérium nem hagyta jóvá, a kölniben ellenben benne van. A berlini az ideális semlegesség, t. i. a továbbműködés alapján áll stb. A magunk részéről éppen azért volnánk amellett, hogy e tekintetben a munkásérdekeltség kívánsága teljesíttessék a szabályzat megalkotásánál, mert éppen nincsen túlságos gyakorlati jelentősége, ellenben sokat jelent abból a szempontból, hogy a munkásság bizalma az intézmény iránt ezzel növeltetik. Németországban is sokat vitatott kérdések voltak ezek a közelmúltban és szőnyegen vannak még ma is. Tavaly valamennyi árnyalat szerint való munkásérdekképviselet kiküldöttei a «Gesellschaft für Soziale Reform» égisze alatt beható tanácskozás tárgyává tették ezeket a kérdéseket és akkor egyöntetű megállapodásra jutottak az elvek tekintetében, amelyeket a következő tíz pontban foglalták össze:

1. Az egész birodalomban minden nagyobb város és annak elővárosai, valamint kisebb községek kerületei számára munkahivatalt kell létesíteni. Ezek a hivatalok országrészekként alkotják az országos, illetőleg kerületi munkahivatalokat és valamenynyinek központja a birodalmi munkahivatal.

2. Minden munkaközvetítő intézmény a munkahivatalnak van alárendelve.

3. A munkahivatal a munkások és munkaadók egyenlő számú tagjaiból állíttatik össze. A választás szabályait törvény határozza meg. A hivatal pártatlan elnök vezetése alatt áll.

4. Ugyanez a szabály áll az országos, illetőleg kerületi hivatal igazgatására nézve is, valamint a birodalmi hivatalra nézve is azzal, hogy az országos hivatal tagjait a helyi hivatalok munkaadó- és munkástagjai, a birodalmi hivatal tagjait az országos, illetőleg kerületi hivatalok tagjai választják.

5. A hivatalnál minden munkábalépés és minden kilépés

bejelentendő, a hivatal egyúttal a munkásbiztosításnak is bejelentő helye.

A munkahivatal megkapja a birodalmi hivatal által az egyes hivatalok és országos (kerületi) hivatalok útján gyűjtött adatokból készített statisztikai kimutatásokat és amennyiben a keresletet és kínálatot a saját működési területén kielégíteni nem tudja, közvetíti ezeknek más területen való kiegyenlítését.

6. A munkahivatal területén nyilvános munkanyilvántartási szervet kell készíteni, lehetőleg szakmánkénti elkülönítéssel. Ennek a tagjai is paritásosán választatnak, a szakmák részére pedig külön szakbizottságok létesíttetnek.

7. A munkaközvetítőket a nyilvántartási szerv vezetősége választja Ezeknek a megfelelő szakmában jártassággal kell bírniuk.

8. A közvetítés díjtalan; külföldiek csak akkor közvetíthetők, ha a belföldi munkások már nem kaphatók a munkapiacon.

9. Ha valamely szakmában tarifaszerződés van, a vezetőség kimondhatja, hogy közvetítést csak annak megfelelő föltételek alapján teljesít.

10. A munkahivatal felügyel a területén működő bármiféle munkaközvetítés fölött. Erre nézve külön szabályzat létesítendő, valamint törvényesen kell biztosítani azt is, hogy a munkahivatal a céljaitól el ne terelődjék, nevezetesen hogy sem a munkaadók, sem a munkások szervezkedésének akadálya ne legyen

Egyelőre mindenesetre komolyan vesszük a kereskedelemügyi miniszter urnák azt a kijelentését, hogy azt a szubjektív érzését akarja érvényre juttatni az intézmény megalkotásánál, hogy ne egy hivatallal és egy sereg hivatalnokkal több legyen az országban, hanem legyen egy intézményünk, amely valóban nyújtsa azt, amit a megalkotásától minden érdekelt remélhetett.